Eindrapport

Intermediair vrijgevestigde jeugd GGZ en jeugdhulpaanbieders

Rode draden – December 2021

Janet Kos, intermediair bij het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ) kijkt na 2 jaar terug op haar werkzaamheden als intermediair vrijgevestigde jeugd GGZ en jeugdhulpaanbieders.

Onder-steunings-team

ZORG SAMEN STEEDS BETER VOOR DE JEUGD

Inleiding

In de transformatie van de jeugdhulp, of in bredere zin van het sociaal domein, wordt de bedoeling al aangegeven: **organiseer de zorg en ondersteuning bij vraagstukken in de leefwereld van kinderen, jongeren en gezinnen slagvaardig** (doe wat nodig is), **flexibel** (pas toe of leg uit) **en slim** (kostenbewust).

De opgave is om dit **'werken vanuit de leefwereld'** te borgen in de inkoop en contractering van jeugdhulp. Dit vraagt enerzijds om de juiste kennis en kunde bij gemeenten en aanbieders. Ook vraagt dit bij het inkoopproces om een regionale samenwerking tussen gemeenten, ervaringsdeskundigen, jongeren en ouders, zorgprofessionals om haalbaar beleid en kwalitatief goede zorg te garanderen. Al deze veranderopgaven binnen de inkoop en contractering van jeugdhulp vallen of staan met een gedeelde verantwoordelijkheid op de transformatieopgave en een duurzame samenwerking tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.

1. Opdracht

De VNG heeft **Janet Kos** als **intermediair** aangesteld om aandacht te vragen voor de positie van vrijgevestigden binnen het jeugdhulpstelsel. De intermediair moet de functie van verbinder tussen de branche- en beroepsverenigingen, VNG, VWS en landelijke programma's zoals ISD, Inkoop en aanbesteden en OZJ tot stand brengen, onderhouden en bemiddelen waar nodig.

De voornaamste taak bestaat uit het optimaliseren van de relatie tussen gemeenten in Nederland en vrijgevestigde zorgaanbieders als opdrachtgever en opdrachtnemer. In de praktijk betekent dat concreet:

1. **Gemeenten op landelijk niveau ondersteunen** om vrijgevestigden goed te positioneren binnen de Jeugdhulp.
2. Het **beantwoorden van veelgestelde vragen** vanuit branche- en beroepsverenigingen rond de Jeugdwet.
3. **Landelijk ondersteunen van de regio's** op het gebied van inkoop, aanbesteden en contracteren.
4. **Contracten van gemeenten toetsen** aan toegankelijkheid voor vrijgevestigden
5. Het **opzoeken en delen van goede voorbeelden** van regionale samenwerking

1. Opdracht

6. **Het beantwoorden van vragen** die spelen rondom inkoop, aanbesteding en contractering vanuit gemeente, jeugdhulpregios of vrijgevestigde zorgaanbieders landelijk.

7. Als de vrijgevestigde zorgaanbieders en gemeenten knelpunten ervaren in de samenwerking m.b.t. inkoop & aanbesteden en het sluiten van contracten, kan de intermediair het verzoek krijgen om te **bemiddelen vanuit gemeente of zorgaanbieders.**

De **ervaringen** die de intermediair heeft **opgedaan in het veld** (punt 6 en 7 hiernaast) worden in dit rapport verder toegelicht.

2. Samenvatting van de hulpvragen

Hoe komen de signalen binnen? Via:

- Gemeenten en regio's
- Vrijgevestigden
- Regioambassadeurs en in toenemende mate door onze regioadviseurs
- Aanpalende programma's: Inkoop & Aanbesteden Sociaal Domein, Ketenbureau iSociaal Domein

De signalen zijn vrijwel altijd **vertrouwelijk** van aard. Van de bemiddelaar vraagt dat volstrekte **geheimhouding** en een **meerzijdig partijdige grondhouding**; vanuit ieders visie naar de situatie kijken, rekening houdend met ieders verdiensten, uitgaand van ieders goede bedoelingen.

Aanleidingen van de hulpvraag

Vaak zijn vragen gerelateerd aan inkooptrajecten met als doel om het aantal zorgaanbieders drastisch te verminderen en of te werken met grotere consortia. Wat we zien is dat een vraag vooral opspeelt rondom de periode van contractering/ het aanbestedingsproces.

Hieronder worden nog andere factoren/aanleidingen opgesomd:

- Serieuze wijziging van wettelijke voorwaarden of financieringsvormen
- Verscherpte toelatings- en/of kwalitieitseisen
- Sterk toenemende administratieve lasten ten gevolge van de contractvorm

3. Werkwijze

De **werkwijze is vraaggericht** en de ingezette interventies zijn afhankelijk van de vraag.

Niet alle stappen in dit werkproces worden in elke situatie gevolgd, noch in dezelfde volgorde. Het **werkproces volgt de inkoopprocedure** in de regio.

Als er nieuwe documenten beschikbaar zijn, of het proces of de documenten worden bijgesteld, dan wordt er opnieuw gekeken en geanalyseerd en wordt het plan bijgesteld.

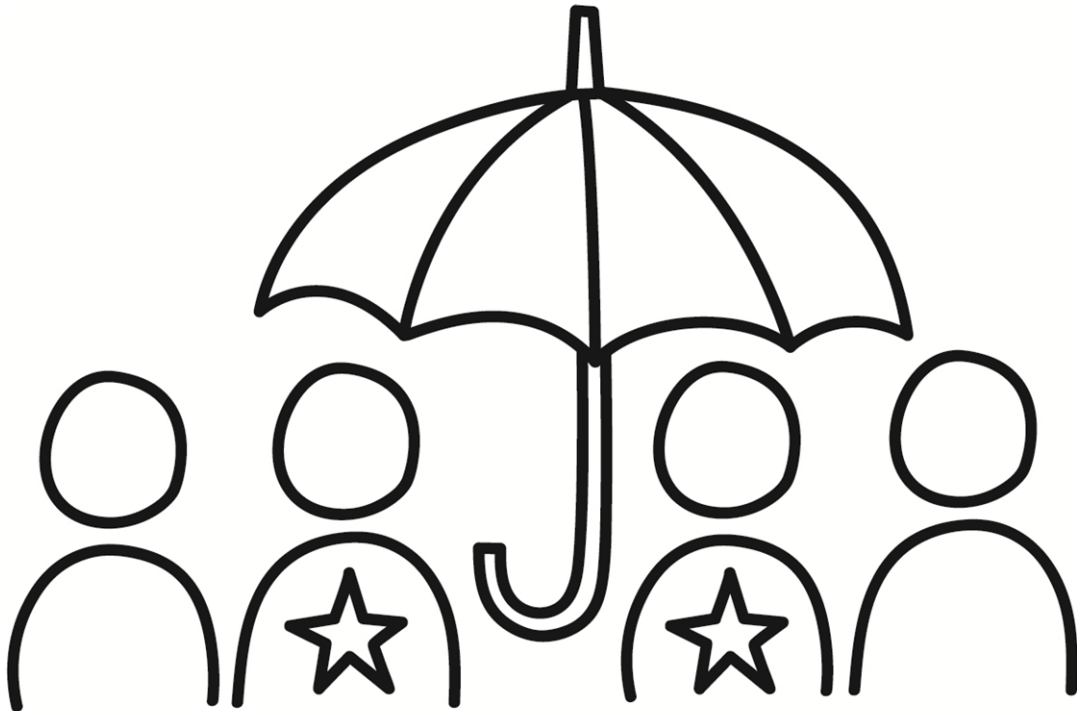

3. Werkwijze - stappen

1. Beschrijving van de situatie door de vrijgevestigde Jeugdhulp aanbieders. De jeugdhulp aanbieders schetsen de situatie in de regio/gemeente en waar ze tegen aanlopen.
2. Analyse met Regioadviseurs en regioambassadeurs.
3. Op basis van de analyse worden strategische scenario's vastgesteld door de intermediair en besproken met de vrijgevestigden.
4. Onder regie van de Intermediair wordt een plan van aanpak gemaakt en steeds besproken en bijgesteld. Dit is een continue proces.
5. Contacten / gesprekken met externen (gemeenten, jeugdhulpregio's etc.) samen met de vrijgevestigde Zorgaanbieders.
6. Ondersteuning door (indien nodig) OZJ en VNG en waar nodig escaleren
7. Bijhouden en anticiperen op ontwikkelingen, bijvoorbeeld aanbestedingsstukken die gepubliceerd worden en of/wijzigen
8. Ervaringen bespreken en delen

Als het strategisch doel is bereikt, kan worden afgerond.

→ Vervolgens ondersteunen de vrijgvestigden hun collega's in andere regio's door het delen van ervaringen en deskundigheid.

3. Werkwijze - illustratie

- Niet alle stappen in dit werkproces worden in elke situatie gevolgd, noch in dezelfde volgorde.
- Het werkproces volgt de inkoopprocedure in de regio.

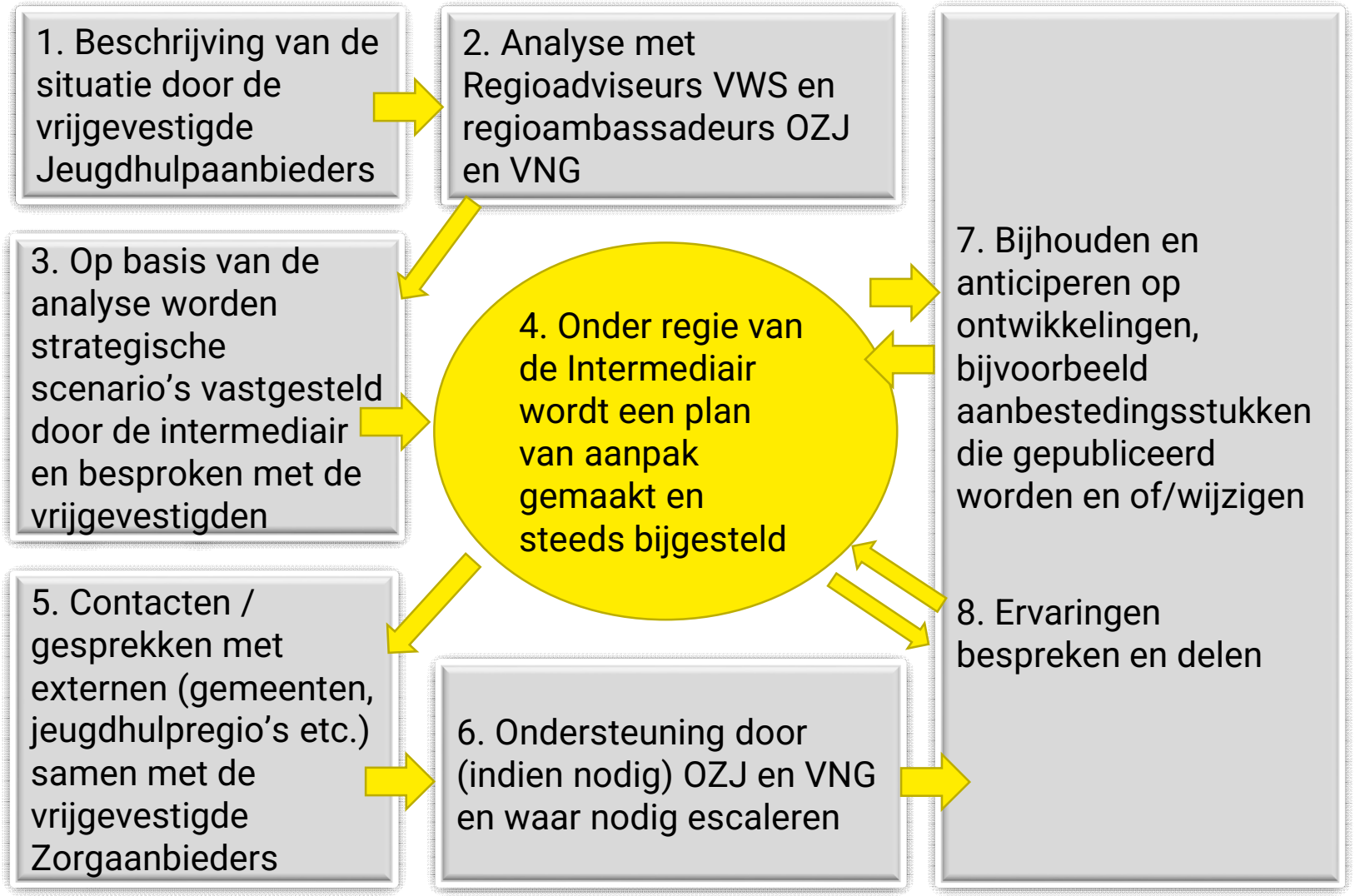

4. De bevindingen

In totaal zijn kwamen er per jaar **343 vragen** uit het hele land binnen bij de intermediair.

.

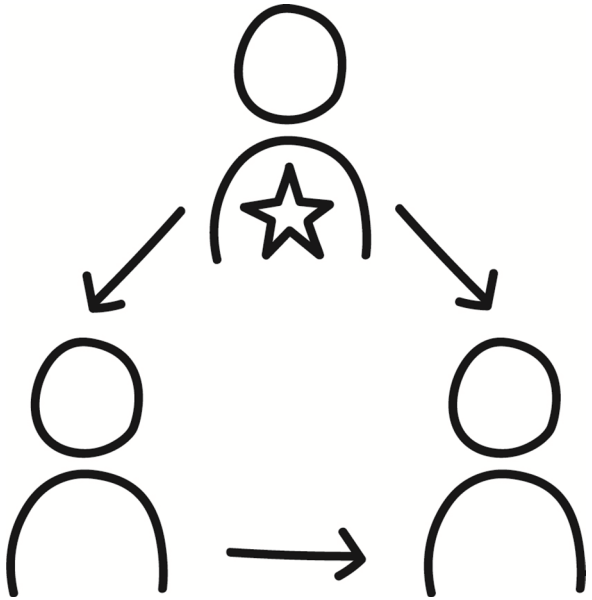

- **98%** van alle vragen gaan over een komende of lopende aanbesteding, of het nog te sluiten contract
- **85%** van alle vragen kwam van vrijgevestigden, slechts **15%** rechtstreeks van gemeenten.
- **80%** van de vragen zijn adviesvragen m.b.t. strategie bepalen i.v.m. wijzigende omstandigheden
- **10%** gaat over kwaliteitseisen en/of toelatingseisen
- **5%** gaat over AVG gerelateerde zaken
- Overige vragen gaan over wijzigingen in een lopend contract zoals bijvoorbeeld budgetplafonds, extra opgevraagde documenten of moeilijke relatie met gemeente(n)

4. De bevindingen

14 pilots

Vanaf **1 november 2021** tot/met **december 2021**, hebben er **14 bemiddelingstrajecten** plaats gevonden in **14 verschillende jeugdhulpregio's** verspreid door het hele land. De bemiddeling vond plaats tussen gemeente(n) en meerdere vrijgevestigde zorgaanbieders in de regio. De positie van de vrijgevestigde zorgaanbieders stond in deze jeugdhulpregio's onder druk omdat gemeenten bij de inkoopvisie de keuzes maken die ten koste gaan van de inzet van professionals in de jeugdhulp.

In deze 14 pilot's zijn de vrijgevestigde zorgaanbieders van de beroepsverenigingen **NIP, LVVP, NVO, FVB** en **NVVP** begeleid om hun positie te waarborgen. Gemeenten zijn geadviseerd om de toegevoegde waarde van vrijgevestigde zorgaanbieders in de jeugdhulp te realiseren. Op deze manier kunnen ze een weloverwogen keuze maken hoe het zorgveld in te richten.

4. De bevindingen

De bemiddelingen zijn uitermate succesvol gebleken, niet omdat hiermee alle problemen zijn opgelost maar om dat de dialoog op gang is gebracht en wederzijds begrip is ontstaan. Door te luisteren naar elkaars belangen zijn er vooroordelen weggenomen en is in het dialoog **van beleid ontmoet inhoud een gezamenlijk vertrekpunt gecreëerd.**

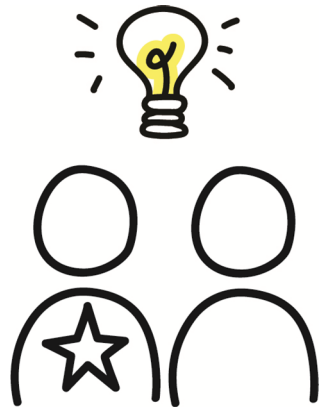

- ✓ In **13 regio's** is het gelukt om de **krachten** van de vrijgevestigde aanbieders te **bundelen** en een sterke partner en sparringpartner te worden van de gemeente. **De positie in het jeugdveld kon worden verstevigd** en ze werden serieus genomen in het proces rondom het vaststellen van de inkoopvisie.
- ✓ Er zijn **2 coöperaties** ontstaan waarvan één succesvol een contract - van de in totaal 15 contracten - heeft weten te bemachtigen. Het tweede inkoopproces loopt nog.

4. De bevindingen

De bemiddelingen zijn uitermate succesvol gebleken, niet omdat hiermee alle problemen zijn opgelost maar om dat de dialoog op gang is gebracht en wederzijds begrip is ontstaan. Door te luisteren naar elkaars belangen zijn er vooroordelen weggenomen en is in het dialoog **van beleid ontmoet inhoud een gezamenlijk vertrekpunt gecreëerd.**

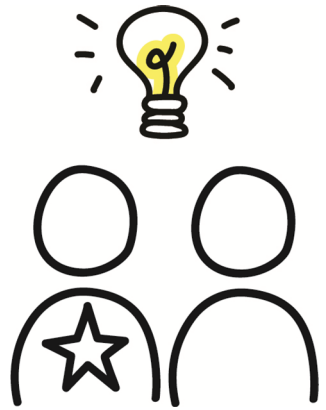

- ✓ In **11 regio's** hebben de vrijgevestigden hun samenwerking geoptimaliseerd door een **gezamenlijke visie en missie te formuleren en intensiveren**. Door een gezamenlijke website ondersteunen zij hun beeld naar buiten. Hun eigen identiteit als praktijkhouder is hierbij behouden gebleven.
- ✓ In **10 gemeenten** mochten we **meepraten** over de inhoud van de inkoopvisie en dit heeft in **8 regio's** geleid tot **aanpassing van de inkoopvisie**.
- ✓ In **3 regio's** was **escalatie nodig** in de vorm van juridische stappen, contact met de gemeenteraden en/of het opzoeken van publiciteit

5. Conclusie

Uit de bemiddelingstrajecten die de intermediair door het hele land heen heeft begeleid, blijkt dat vrijgevestigde jeugdzorgaanbieders onder druk staan.

Vanwege tekorten in de jeugdzorg lijken gemeenten te besluiten om (bewust en onbewust) de zorg zodanig te organiseren dat het voor vrijgevestigde hulpverleners steeds moeilijker wordt om mee te doen.

Na alle trajecten en pilots, waarbij er in de keuken gekeken kon worden van de regio's, gemeenten en zorgaanbieders, kan het volgende worden geconcludeerd:

1. **Vrijgevestigde zorgaanbieders zijn niet goed gepositioneerd in de jeugdketen**
   Gemeenten hebben de toegevoegde waarde van de vrijgevestigden nog niet scherp en vrijgevestigden weten hun positie niet voldoende op te eisen in het jeugdveld.

2. **Gezien de huidige en toekomstige ontwikkelingen in de Jeugdzorg is het noodzakelijk om krachten te bundelen in het Jeugdveld**
   Vrijgevestigden zullen zich moeten verenigingen en (nog) beter integraal samen moeten werken. Gemeenten betrekken de verenigingen en coöperaties (van de vrijgevestigden) bij de visie en vorming van het inkoopbeleid.

5. Conclusie

De intermediair adviseert om aandacht te blijven houden voor deze vier punten bij het inkoopproces in de regio's.

Met als doel om een regionale samenwerking tussen gemeenten, ervaringsdeskundigen, jongeren, ouders en zorgprofessionals te garanderen, alsmede goede zorg.

3. **Door een hybride veld te contracteren van kleine en grote aanbieders die elkaar complementeren zorg je ervoor dat je alle facetten van de jeugdhulp kan bedienen en voldoende capaciteit hebt.**
   Gemeenten zorgen ervoor dat elke zorgaanbieder zijn professie optimaal kan uitoefenen. Vrijgevestigden zorgen ervoor dat er inzichtelijk is voor welk expertise zij het beste ingezet kunnen worden.

4. **Bij de beroepsverenigingen ontbreekt het aan expertise op inkoop en aanbestedingen van de gemeentelijke zorginkoop.**
   De beroepsverenigingen zijn landelijk georganiseerd waardoor het aan mankracht ontbreekt om regionaal de ondersteuning te kunnen bieden.

Onder-steunings-team

ZORG SAMEN STEEDS BETER VOOR DE JEUGD

Colofon

Tekst	Janet Kos
Nabewerking	Lior Sela
Versie	December 2021

Voordejeugd.nl